



ČESKÁ REPUBLIKA

**ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY**

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Jaroslava Vlašína a soudců JUDr. Jiřího Pally a JUDr. Milana Kamlacha v právní věci žalobkyně: **K. P.**, zastoupená Mgr. Janem Cimbůrkem, advokátem se sídlem Bořetín 73, Kamenice nad Lipou, proti žalovanému: **Ministerstvo práce a sociálních věcí**, se sídlem Na Poříčním právu 376/1, Praha 2, o přezkoumání rozhodnutí žalovaného ze dne 22. 9. 2006, č. j. 2006/13776-442, o kasační stížnosti žalobkyně proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 15. 2. 2008, č. j. 1 Cad 31/2007 - 56,

t a k t o :

Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 15. 2. 2008, č. j. 1 Cad 31/2007 - 56, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Úřad práce Brno-město rozhodnutím ze dne 3. 2. 2006, č. j. VI./238/06/VP, uložil Ivo Pešlovi (dále jen „právní předchůdce žalobkyně“)

- I. podle § 18 odst. 1 zákona č. 1/1991 Sb., o zaměstnanosti (dále jen „předchozí zákon o zaměstnanosti“) povinnost vrátit neprávem přijaté hmotné zabezpečení za období od 24. 9. 2004 do 30. 9. 2004 ve výši 2391 Kč,
- II. podle § 55 odst. 2 zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti (dále jen „současný zákon o zaměstnanosti“) povinnost vrátit neprávem přijatou podporu v nezaměstnanosti za období od 1. 10. 2004 do 31. 1. 2005 ve výši 41 000 Kč a
- III. podle § 79 odst. 5 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, povinnost nahradit náklady řízení paušální částkou ve výši 1000 Kč,

to vše ve lhůtě třiceti kalendářních dnů od právní moci rozhodnutí na příslušný účet správního orgánu přiloženou poštovní poukázkou.

Proti výrokům II. a III. tohoto rozhodnutí správního orgánu prvního stupně podal právní předchůdce žalobkyně odvolání. Žalovaný rozhodnutím ze dne 22. 9. 2006, č. j. 2006/13776-442, odvolání proti výroku II. zamítl a v této části prvoinstanční rozhodnutí potvrdil. Naproti tomu výrok III. zrušil a řízení v této části zastavil.

Žalovaný v odůvodnění rozhodnutí o odvolání uvedl, že právní předchůdce žalobkyně byl jako uchazeč o zaměstnání v rozporu s ustanovením § 7 odst. 1 předchozího zákona o zaměstnanosti od 24. 9. 2004 jednatelem a společníkem obchodní společnosti „mezi břehy s.r.o.“, jež byla téhož dne zapsána v obchodním rejstříku. Proto právní předchůdce žalobkyně nemohl být veden v evidenci uchazečů o zaměstnání a od 24. 9. 2004 musela být tato jeho evidence úřadem práce zrušena. Evidence uchazečů o zaměstnání se přitom považuje za celistvou a není tudíž možné zrušit pouze její část za dobu od 24. 9. 2004 do 30. 9. 2004 a vzít uchazeče o zaměstnání zpětně do evidence uchazečů o zaměstnání od 1. 10. 2004 na základě zpětné žádosti o zprostředkování zaměstnání. Navíc fyzická osoba se podle § 26 odst. 1 současného zákona o zaměstnanosti zařazuje do evidence uchazečů o zaměstnání až dnem podání žádosti o zprostředkování zaměstnání nebo ode dne následujícího po skončení zaměstnání nebo jiných činností, pokud o zprostředkování zaměstnání požádá nejpozději do třech pracovních dnů po skončení zaměstnání nebo jiných činností. Právní předchůdce žalobkyně proto nemohl být veden v evidenci uchazečů o zaměstnání a pobírat podporu v nezaměstnanosti. V dané věci nedošlo k vzniku funkce jednatele za účinnosti současného zákona o zaměstnanosti, a proto není možné posuzovat výkon činnosti jednatele ve vazbě na jeho odměnu či výdělek podle § 25 odst. 1 písm. c) tohoto právního předpisu. Právní předchůdce žalobkyně byl proto povinen vrátit podporu v nezaměstnanosti také za období vedení v evidenci uchazečů o zaměstnání od 1. 10. 2004 do 31. 1. 2005. O povinnosti vrátit podporu v nezaměstnanosti za tuto část zrušené evidence přitom muselo být rozhodováno podle současného zákona o zaměstnanosti, protože na základě něho bylo rozhodnuto o stanovení podpory v nezaměstnanosti. Lze mít tak za prokázané, že právní předchůdce žalobkyně zavinil přeplatek na hmotném zabezpečení tím, že zamlčel rozhodnou skutečnost a neoznámil ve lhůtě sedmi kalendářních dnů skutečnost rozhodnou pro vedení v evidenci uchazečů o zaměstnání. Jeho zaviněním pak byla podpora v nezaměstnanosti přiznána a poskytována neprávem. Podle názoru žalovaného je tedy výrok II. rozhodnutí prvoinstančního orgánu v souladu s právními předpisy.

Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 15. 2. 2008, č. j. 1 Cad 31/2007 - 56, žalobu proti uvedenému rozhodnutí žalovaného zamítl. V odůvodnění tohoto rozsudku Městský soud v Praze uvedl, že v dané věci nedošlo k vzniku funkce jednatele za účinnosti současného zákona o zaměstnanosti, a proto nebylo možno posuzovat výkon této činnosti ve vazbě na odměnu či výdělek. Tato rozhodná skutečnost nastala za účinnosti předchozího zákona o zaměstnanosti, takže podle něho bylo zrušení vedení v evidenci uchazečů o zaměstnání provedeno. Předchozí zákon o zaměstnanosti přitom oproti současné právní úpravě neumožňoval vydat rozhodnutí o vyřazení z evidence uchazečů o zaměstnání, pokud nastala některá skutečnost, která bránila zařazení nebo vedení uchazeče o zaměstnání v evidenci uchazečů o zaměstnání. Proto za situace, kdy správní orgán zjistil rozpor vedení v evidenci uchazečů o zaměstnání se zákonem, neměl jinou možnost než tuto skutečnost napravit zrušením této evidence ode dne, který následoval po vzniku rozhodné události, jak vyplývá i z právního názoru vysloveného v rozsudku Nejvyššího správního soudu č. j. 4 Ads 29/2004 - 30. Nicméně i přesto, že oznámení o vyřazení z evidence uchazečů o zaměstnání nemělo náležitosti rozhodnutí uvedené ve správním řádu, tak mohlo být přezkoumáno ve správním soudnictví, neboť se jím autoritativně zasáhlo do právní sféry účastníka řízení. Vedení v evidenci uchazečů o zaměstnání tedy bylo z výše uvedených důvodů zrušeno od 24. 9. 2004 podle předchozího zákona o zaměstnanosti a k nové evidenci za podmínek uvedených v současném zákonu o zaměstnanosti mohlo dojít pouze na základě nové žádosti. Vzhledem k tomu, že vedení v evidenci uchazečů o zaměstnání bylo za období od 1. 10. 2004 do 31. 1. 2005 zrušeno, muselo být rozhodnuto o povinnosti vrátit podporu v nezaměstnanosti za tuto část zrušené evidence. Takto přitom musel úřad práce postupovat podle § 55 odst. 2 současného zákona o zaměstnanosti, neboť podle něho bylo rozhodnuto o přiznání podpory v nezaměstnanosti.

Proti tomuto rozsudku Městského soudu v Praze podal právní předchůdce žalobkyně v zákonné lhůtě kasační stížnost z důvodu uvedeného v ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s.

V kasační stížnosti právní předchůdce žalobkyně namítl, že prvoinstanční správní orgán za účinnosti současného zákona o zaměstnanosti zrušil jeho vedení v evidenci uchazečů o zaměstnání se zpětnou platností ke dni 24. 9. 2004 pouhým neformálním přípisem, ačkoliv z přechodného ustanovení § 148 současného zákona o zaměstnanosti vyplývá, že úřad práce rozhoduje o zrušení evidence podle ustanovení § 30 odst. 2 a § 31 tohoto právního předpisu ve správním řízení. Uvedený postup nemá oporu ani v předchozím zákoně o zaměstnanosti, neboť jeho ustanovení § 25 odst. 1 stanovilo, že na rozhodování podle tohoto právního předpisu se použije správní řád. Avšak i kdyby se podle předchozího zákona o zaměstnanosti rozhodovalo o zrušení vedení v evidenci uchazečů o zaměstnání pouhým neformálním přípisem, tak takový postup nelze akceptovat za období platnosti současného zákona o zaměstnanosti, neboť v něm je výslovně zakotvena povinnost postupovat v řízení o vyřazení z evidence uchazečů o zaměstnání podle správního řádu a vydávat v něm rozhodnutí. Takové rozhodnutí však v projednávané věci nebylo vydáno. Proti neformálnímu přípisu o zrušení vedení v evidenci uchazečů o zaměstnání podal jmenovaný námítky, avšak dalším přípisem prvoinstančního správního orgánu mu bylo sděleno, že o rozhodnutí nejde a tudíž námítky nelze uplatňovat, aniž v něm bylo uvedeno, o které zákonné ustanovení se zrušení vedení v evidenci uchazečů o zaměstnání opírá. Jeho zařazení v evidenci uchazečů o zaměstnání tedy nemohlo být zrušeno pouhým neformálním přípisem zpětně ke dni platnosti předchozího zákona o zaměstnání. Navíc existence skutečností neslučitelných se zařazením uchazeče o zaměstnání do evidence uchazečů o zaměstnání podle předchozího zákona o zaměstnanosti nerušila trvání této evidence. Proto skutečnosti rozhodné pro vedení v evidenci uchazečů o zaměstnání za období od 24. 9. 2004 do 30. 9. 2004 měly být posouzeny podle předchozího zákona o zaměstnanosti a navazující období od 1. 10. 2004 do 31. 1. 2005 mělo být hodnoceno podle současného zákona o zaměstnanosti. Tvzení správních orgánů o celistvosti evidence uchazečů o zaměstnání pak nelze opřít o žádné zákonné ustanovení, neboť znění přechodného ustanovení § 148 současného zákona o zaměstnanosti tento problém vůbec neřeší. Navíc takový výklad by byl v rozporu s ustanovením čl. 26 odst. 3 a čl. 41 Listiny základních práv a svobod.

Dále právní předchůdce žalobkyně namítl, že jen na základě vedení v evidenci uchazečů o zaměstnání po určité období lze stanovit, zda určitá osoba má nárok na hmotné zabezpečení či podporu v nezaměstnanosti. Jestliže tedy jeho vedení v evidenci uchazečů o zaměstnání trvalo, nemohlo být rozhodováno o vrácení podpory v nezaměstnanosti za dobu od 1. 10. 2004 podle § 55 odst. 2 současného zákona o zaměstnanosti. Navíc i když ve vztahu k trvání vedení v evidenci uchazečů o zaměstnání úřad práce jednoznačně použil pouze předchozí zákon o zaměstnanosti, tak na odejmutí podpory v nezaměstnanosti důsledně aplikoval oba právní předpisy o nezaměstnanosti podle doby, o které rozhodoval.

S ohledem na tyto skutečnosti právní předchůdce žalobkyně navrhl, aby Nejvyšší správní soud napadený rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 15. 2. 2008, č. j. 1 Cad 31/2007 - 56, zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

Žalovaný ve svém vyjádření ke kasační stížnosti navrhl její zamítnutí, přičemž toliko odkázal na závěry učiněné v jeho rozhodnutí o odvolání a v napadeném rozsudku soudu prvního stupně.

Po předložení spisu Nejvyššímu správnímu soudu k rozhodnutí o kasační stížnosti právní předchůdce žalobkyně zemřel, přičemž veškerý majetek spadající do dědictví po něm nabyla jeho pozůstalá dcera K. P. Proto Nejvyšší správní soud usnesením ze dne 16. 4. 2009, č. j. 3 Ads

40/2008 - 107, rozhodl o tom, že v řízení o kasační stížnosti proti napadenému rozsudku soudu prvního stupně bude pokračováno na straně žalobce s K. P.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadený rozsudek Městského soudu v Praze v souladu s ustanovením § 109 odst. 2 a 3 soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“), podle nichž byl vázán rozsahem a důvody, které byly v kasační stížnosti uplatněny. Přitom neshledal vady uvedené v ustanovení § 109 odst. 3 s. ř. s., k nimž by musel přihlídnout z úřední povinnosti.

Právní předchůdce žalobkyně ve svých stížnostních námitkách odkázal na kasační důvod, který je uveden v ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. Ten umožňuje stěžovateli tvrdit nezákonnost spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení. K němu dochází tehdy, když soud při svém rozhodování aplikoval na posuzovanou věc jiný právní předpis, než měl správně použít, a pro toto pochybení je jeho výrok v rozporu s příslušným ustanovením toho právního předpisu, který měl být aplikován. Rovněž tak soud posuzuje právní otázku nesprávně, pokud sice aplikuje právní předpis správný, avšak nesprávně ho vyloží.

Podle názoru právního předchůdce žalobkyně soud prvního stupně nesprávně vyložil právní otázky o

1. možnosti a způsobu rozhodování o zrušení vedení uchazeče o zaměstnání v evidenci uchazečů o zaměstnání za účinnosti předchozího zákona o zaměstnanosti kvůli skutečnosti bránící jeho zařazení nebo vedení v této evidenci,
2. možnosti a způsobu rozhodování o vyřazení uchazeče o zaměstnání z evidence uchazečů o zaměstnání za účinnosti současného zákona o zaměstnanosti kvůli skutečnosti, která nastala ještě v době předchozího zákona o zaměstnanosti a tehdy bránila jeho zařazení nebo vedení v této evidenci,
3. možnosti vydání rozhodnutí o vrácení podpory v nezaměstnanosti za určité období spadající do účinnosti současného zákona o zaměstnanosti za situace, kdy po tuto dobu trvalo vedení uchazeče o zaměstnání v evidenci uchazečů o zaměstnání.

Povahou rozhodnutí o vyřazení z evidence uchazečů o zaměstnání podle předchozího zákona o zaměstnanosti se Nejvyšší správní soud zabýval v rozsudku ze dne 16. 9. 2005, č. j. 4 Ads 29/2004 - 27, který je dostupný na www.nssoud.cz. V něm Nejvyšší správní soud učinil závěr, podle něhož „za situace, kdy správní orgán prvního stupně zjistil v předmětné věci rozpor evidence stěžovatelky se zákonem, neměl jinou možnost, než tuto skutečnost napravit zrušením, resp. stornováním, této evidence od samého počátku a „oznámením“ této skutečnosti stěžovateli. To z toho důvodu, že evidence stěžovatelky jako uchazečky o zaměstnání od samého počátku nesplňovala zákonné podmínky a neřešením tohoto stavu ... by správní orgán prvního stupně vědomě akceptoval nezákonný stav“. Dále se podle tohoto judikátu na zrušení vedení uchazeče o zaměstnání v evidenci uchazečů o zaměstnání sice nevztahovaly obecné předpisy o správním řízení, avšak takové rozhodnutí, které nemělo náležitosti podle § 47 správního řádu č. 71/1967 Sb., podléhalo soudnímu přezkumu, neboť se jím autoritativně zasahovalo do právní sféry uchazeče o zaměstnání.

Naproti tomu v předchozím rozsudku ze dne 26. 10. 2004, č. j. 6 Ans 1/2003 - 101, který byl publikován pod č. 652/2005 Sb. NSS, zaujal Nejvyšší správní soud k uvedené právní otázce odlišný právní názor, když dovodil, že „rozhodnutí o vyřazení z evidence uchazečů o zaměstnání podle zákona č. 1/1991 Sb., o zaměstnanosti, je konstitutivním právním aktem; lze jej vydat pouze za předpokladu, že zákon stanoví, který správní úřad (věcně a místně příslušný) k tomu má pravomoc a za jakých hmotněprávních podmínek tak může rozhodnout. Jen tak je naplněna ústavní garance zakotvená v čl. 2 Ústavy a čl. 2 Listiny základních práv a svobod, spočívající v omezení uplatňování státní moci jen v případech, v mezích a způsoby, které stanoví zákon. Pokud některý z uvedených předpokladů v zákonné

úpravě chybí, nelze takový správní akt, jenž zasahuje do nabytých práv, vydat. Nepamatuje-li zákonná úprava na potřebu vydat nové rozhodnutí při změně okolností (rozhodování cum clausula rebus sic stantibus), nelze takový nedostatek obejít výkladem práva“. Jestliže tedy ustanovení § 7 odst. 3 předchozího zákona o zaměstnanosti neobsahovalo hmotně právní úpravu, která by umožňovala ukončit vedení v evidenci uchazečů o zaměstnání v situaci, kdy se změnily okolnosti, za nichž byl uchazeč o zaměstnání do evidence zařazen, ani v situaci, kdy uchazeč o zaměstnání nesplnil povinnost ohlásit ve stanovené lhůtě změny okolností rozhodných pro vedení v evidenci, pak podle uvedeného judikátu úřad práce takového uchazeče o zaměstnání nemohl vyřadit z evidence uchazečů o zaměstnání rozhodnutím ani neformálním přípisem.

Tato rozdílná judikatura Nejvyššího správního soudu tedy nedává jednoznačnou odpověď na otázku, zda podle předchozího zákona o zaměstnanosti bylo vůbec možné rozhodovat o zrušení vedení uchazeče o zaměstnání v evidenci uchazečů o zaměstnání kvůli skutečnosti bránící jeho zařazení nebo vedení v této evidenci.

Vznik právního vztahu a jeho následky, k nimž došlo před účinností nového zákona, se posuzuje podle práva dřívějšího, a to i když tento právní vztah již není v nové právní úpravě obsažen. Jestliže právní vztah trvá i nadále, posuzují se ode dne účinnosti nového zákona podle současného práva i jeho právní následky, které nastaly po účinnosti nového zákona. V takovém případě se jedná o nepravou retroaktivitu, která je v právním státě přípustná, neboť není v rozporu s principy právní jistoty a ochrany důvěry občanů v právo (srov. nález Ústavního soudu ze dne 12. 7. 1994, sp. zn. Pl. ÚS 3/94, Sběrka nálezů a usnesení 1994, č. 38 str. 288 a nález Ústavního soudu ze dne 4. 2. 1997, sp. zn. Pl. ÚS 21/96, č. 63/1997 Sb.). Z toho vyplývá, že pokud by předchozí zákon o zaměstnanosti umožňoval rozhodovat o zrušení vedení uchazeče o zaměstnání v evidenci uchazečů o zaměstnání kvůli skutečnosti bránící jeho zařazení nebo vedení v této evidenci, tak by bylo možné tuto hmotně právní úpravu aplikovat i za účinnosti současného zákona o zaměstnanosti, a to i kdyby nový právní předpis již takovou překážku evidence neupravoval. V takovém případě by bylo rozhodnutí o zrušení evidence uchazeče o zaměstnání učiněno zpětně ke dni, v němž podle předchozího zákona o zaměstnanosti nastala skutečnost bránící zařazení nebo vedení uchazeče o zaměstnání v evidenci uchazečů o zaměstnání. Pokud by však minulá právní úprava nepřipouštěla zrušení vedení uchazeče o zaměstnání v evidenci uchazečů o zaměstnání kvůli skutečnosti bránící jeho zařazení nebo vedení v této evidenci, tak by takové rozhodnutí nemohlo být učiněno ke dni, který předcházel účinnosti nové právní úpravy. Za této situace by mohl úřad práce rozhodnout o vyřazení z evidence uchazečů o zaměstnání nejdříve ke dni účinnosti současného zákona o zaměstnanosti, neboť teprve až v jeho ustanovení § 30 odst. 1 písm. a) je výslovně zakotveno oprávnění vyřadit uchazeče o zaměstnání z evidence uchazečů o zaměstnání kvůli skutečnosti bránící jeho zařazení nebo vedení v této evidenci. Takto by však bylo možné postupovat pouze v případě, že překážka, která podle předchozího zákona o zaměstnanosti bránila zařazení nebo vedení v evidenci uchazečů o zaměstnání, je upravena i v současném zákoně o zaměstnanosti a trvá i po jeho účinnosti.

Kvůli uvedenému judikатурnímu rozkolu nelze tedy jednoznačně posoudit ani to, zda za účinnosti současného zákona o zaměstnanosti je možné rozhodnout zpětně o vyřazení z evidence uchazečů o zaměstnání (tedy pro dobu před 1. 10. 2004) kvůli skutečnosti, která nastala v době předchozího zákona o zaměstnanosti a podle tehdejšího práva bránila zařazení nebo vedení v evidenci uchazečů o zaměstnání.

Tento rozpor v judikatuře Nejvyššího správního soudu však v daném případě nepřestává důvod pro postoupení věci k rozhodnutí rozšířenému senátu postupem podle § 17 s. ř. s. neboť rozhodnou se ukázala být jiná skutečnost. Přečhodné ustanovení § 148 současného zákona o zaměstnanosti totiž nepřipouští možnost aplikace ustanovení minulé právní úpravy

o řízení ve věcech zabezpečování práva na zaměstnání ani v případě, kdy právní následky dotyčného právního vztahu nastaly ještě za účinnosti předchozího zákona o zaměstnanosti. Za této situace je zapotřebí při rozhodování o zániku evidence uchazeče o zaměstnání použít výhradně příslušná procesní ustanovení současného zákona o zaměstnanosti. Tento úsudek je plně v souladu i se závěry učiněnými v rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 7. 2007, č. j. 1 Azs 55/2006 - 60, který byl publikován pod č. 1349/2007 Sb. NSS. V tomto judikátu se totiž uvádí, že „*není-li v přechodných ustanoveních výslovně stanoveno jinak, je při střetu staré a nové úpravy nutno vycházet z obecně platné zásady nepravé retroaktivity procesních norem, tedy aplikace nových procesních norem pro dříve započatá řízení. V takovém případě je v řízení pokračováno dle pozdějšího zákona s tím, že právní účinky úkonů učiněných dříve zůstávají v platnosti*“.

Na rozhodování o vyřazení z evidence uchazečů o zaměstnání se podle § 142 současného zákona o zaměstnanosti, ve znění účinném do 31. 12. 2008, vztahuje správní řád č. 71/1967 Sb. a od jeho zrušení správní řád č. 500/2004 Sb. Dále pak úřad práce může podle § 30 odst. 1 písm. a) současného zákona o zaměstnanosti vyřadit uchazeče o zaměstnání z evidence uchazečů o zaměstnání jen rozhodnutím, a nikoliv pouhým neformálním přípisem. Podle současné procesní úpravy se tedy o vyřazení z evidence uchazečů o zaměstnání rozhoduje ve správním řízení, v němž může uchazeč o zaměstnání využít oprávnění příslušejících účastníku řízení. Případné rozhodnutí o jeho vyřazení z evidence uchazečů o zaměstnání pak musí obsahovat náležitosti, které byly za účinnosti správního řádu č. 71/1967 Sb. upraveny v jeho ustanovení § 47, přičemž proti tomuto rozhodnutí je uchazeč o zaměstnání oprávněn podat odvolání, o němž musí být rozhodnuto.

V nyní projednávané věci právní předchůdce žalobkyně na základě dohody o rozvázání pracovního poměru ukončil dnem 31. 7. 2004 zaměstnání, dne 2. 8. 2004 podal žádost o zprostředkování zaměstnání a podle § 7 odst. 1 věty druhé předchozího zákona o zaměstnanosti tak byl zařazen do evidence uchazečů o zaměstnání ode dne 1. 8. 2004. Dnem 24. 9. 2004 se pak stal společníkem a jednatelem obchodní společnosti s názvem „mezi břehy s.r.o.“, aniž existenci tohoto vztahu oznámil ve stanovené lhůtě úřadu práce. Uvedená funkce přitom představovala vztah obdobný vztahu pracovnímu, který podle § 7 odst. 1 věty první předchozího zákona o zaměstnanosti vylučoval zařazení fyzické osoby do evidence uchazečů o zaměstnání, a to bez ohledu na to, zda v konkrétním případě byla činnost v rámci tohoto vztahu vykonávána či nikoliv (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 11. 2. 2004, č. j. 2 As 77/2003 - 47, publikovaný pod č. 220/2004 Sb. NSS). Nicméně za účinnosti minulé právní úpravy nebylo kvůli této skutečnosti o zrušení evidence uchazeče o zaměstnání rozhodnuto, takže vedení právního předchůdce žalobkyně v evidenci uchazečů o zaměstnání trvalo i po účinnosti současného zákona o zaměstnanosti až do dne 15. 6. 2005, k němuž byla tato osoba rozhodnutím Úřadu práce Brno-město ze dne 14. 10. 2005, č. j. BMA-20938/2005-3F, vyřazena z evidence kvůli přiznání plného invalidního důchodu. Prvoinstanční správní orgán sice po dodatečném zjištění, že právní předchůdce žalobkyně se stal od 24. 9. 2004 společníkem a jednatelem společnosti s ručením omezeným, zrušil zpětně od tohoto data jeho evidenci uchazeče o zaměstnání. Takto však rozhodl pouze neformálním přípisem ze dne 24. 11. 2005, zn. II/3783/2005/F, ačkoliv tak byl povinen po řízení vedeném podle správního řádu č. 71/1967 Sb. učinit rozhodnutím obsahujícím zákonné náležitosti, proti němuž bylo možné podat odvolání, jak již bylo zmíněno. Navíc opravný prostředek směřující proti tomuto úkonu byl vyřízen jen dalším neformálním přípisem Úřadu práce Brno-město ze dne 17. 1. 2006, zn. II/213/2006/F, v němž bylo právnímu předchůdci žalobkyně sděleno, že o zrušení evidence nebylo rozhodováno formou rozhodnutí, nýbrž oznámením, a proto se nejedná o odvolání, nýbrž jen o vyjádření uchazeče o zaměstnání.

Lze tedy konstatovat, že v dané věci nebylo vyřazení z evidence uchazečů o zaměstnání učiněno zákonem stanoveným způsobem, a proto na základě neformálního přípisu ze dne 24. 11. 2005, zn. II/3783/2005/F, k vyřazení právního předchůdce žalobce z evidence uchazečů

o zaměstnání nedošlo. Ten v ní tak byl nadále veden i za období od 1. 10. 2004 do 31. 1. 2005, za které mu Úřad práce Brno-město rozhodnutím ze dne 3. 2. 2006, č. j. VI./238/06/VP, uložil povinnost vrátit podporu v nezaměstnanosti.

Proto v dalším bylo zapotřebí posoudit, zda za této situace bylo vůbec možné o vrácení podpory v nezaměstnanosti za období od 1. 10. 2004 do 31. 1. 2005 rozhodnout.

Byla-li uchazeči o zaměstnání jeho zaviněním podpora v nezaměstnanosti přiznána a poskytována neprávem nebo ve vyšší částce, než skutečně náležela, zejména proto, že uchazeč o zaměstnání zamlčel nebo nesprávně uvedl některou rozhodnou skutečnost nebo nesplnil svou oznamovací povinnost, je uchazeč o zaměstnání podle § 55 odst. 2 současného zákona o zaměstnanosti povinen částky neprávem přijaté vrátit. O povinnosti vrátit podporu v nezaměstnanosti vydá úřad práce rozhodnutí, jak vyplývá z třetího odstavce téhož zákonného ustanovení.

Nárok na podporu v nezaměstnanosti má podle § 39 odst. 1 současného zákona o zaměstnanosti, ve znění účinném do 31. 12. 2007, uchazeč o zaměstnání, který vykonával v délce alespoň 12 měsíců v rozhodném období (§ 41) zaměstnání nebo jinou výdělečnou činnost zakládající povinnost odvádět pojistné na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti, požádal úřad práce, u kterého je veden v evidenci uchazečů o zaměstnání, o poskytnutí podpory v nezaměstnanosti a ke dni, k němuž má být podpora v nezaměstnanosti přiznána, není poživitelem starobního důchodu. Naopak nárok na podporu v nezaměstnanosti nemá podle § 39 odst. 2 současného zákona o zaměstnanosti, ve znění účinném do 31. 12. 2007, uchazeč o zaměstnání, kterému vznikl nárok na výsluhový příspěvek podle zvláštních právních předpisů nebo příspěvek za službu podle zvláštních právních předpisů, a tento příspěvek je vyšší než podpora v nezaměstnanosti, která by uchazeči o zaměstnání náležela, pokud by neměl nárok na výsluhový příspěvek nebo příspěvek za službu. Podpora v nezaměstnanosti se podle § 44 odst. 1 a 3 současného zákona o zaměstnanosti, ve znění účinném do 31. 12. 2008, neposkytuje uchazeči o zaměstnání po dobu poskytování starobního důchodu, dávek nemocenského pojištění, podpory při rekvalifikaci a po dobu vazby.

Podpora v nezaměstnanosti tedy může být přiznána a poskytována neprávem pouze tehdy, když uchazeč o zaměstnání nesplnil všechny podmínky uvedené v ustanovení § 39 odst. 1 a 2 současného zákona o zaměstnanosti a na tuto dávku tak neměl nárok nebo ji ve smyslu ustanovení § 44 současného zákona o zaměstnanosti pobíral po dobu poskytování jiné dávky sociálního zabezpečení či po dobu výkonu vazby.

Za uchazeče o zaměstnání se podle § 24 současného zákona o zaměstnanosti považuje fyzická osoba, která osobně požádá o zprostředkování vhodného zaměstnání úřad práce, v jehož správním obvodu má bydliště, a při splnění zákonem stanovených podmínek je úřadem práce zařazena do evidence uchazečů o zaměstnání. Základním předpokladem pro vznik nároku na poskytování podpory v nezaměstnanosti je tedy vedení fyzické osoby v evidenci uchazečů o zaměstnání. Ustanovení § 39 a § 44 současného zákona o nezaměstnanosti přitom nepovažuje za překážku pobírání podpory v nezaměstnanosti skutečnost bránící zařazení nebo vedení v evidenci uchazečů o zaměstnání, a proto neoprávněná evidence uchazeče o zaměstnání nepředstavuje sama o sobě důvod pro vznik vratitelného přeplatku na této dávce. Uchazeč o zaměstnání je tak podle § 55 odst. 2 současného zákona o zaměstnanosti povinen vrátit neprávem přijaté částky na podporu v nezaměstnanosti kvůli skutečnosti bránící jeho zařazení nebo vedení v evidenci uchazečů o zaměstnání jen v případě jeho vyřazení z evidence pravomocným rozhodnutím úřadu práce, které se provede dnem, kdy taková skutečnost nastala, jak vyplývá z ustanovení § 30 odst. 3 věty první současného zákona o nezaměstnanosti. Teprve na základě takového rozhodnutí lze totiž učinit závěr, že fyzická osoba nebyla v rozhodném

období vedena v evidenci uchazečů o zaměstnání a nesplnila tak základní předpoklad pro přiznání a poskytování podpory v nezaměstnanosti.

Na tomto úsudku pak nemůže nic změnit ani závěr učiněný v již zmíněném rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 11. 2. 2004, č. j. 2 As 77/2003 - 47, publikovaném pod č. 220/2004 Sb. NSS, podle něhož „občan, který není v pracovním nebo obdobném vztahu, ani nevykonává samostatnou výdělečnou činnost se zařadí do evidence uchazečů o zaměstnání, přičemž podle ustanovení § 12 odst. 1 stejného zákona uchazeči o zaměstnání, kterému není do sedmi kalendářních dnů ode dne podání žádosti podle § 7 odst. 1 zprostředkováno vhodné zaměstnání nebo zabezpečena možnost rekvalifikace na nové pro něj vhodné zaměstnání, se poskytne hmotné zabezpečení. Zákonným předpokladem poskytnutí hmotného zabezpečení je tedy zařazení do evidence uchazečů o zaměstnání. Pokud by došlo k poskytnutí hmotného zabezpečení na základě neoprávněné evidence, jedná se o přeplatek, který má být vrácen“. Nejvyšší správní soud totiž v tomto rozhodnutí aplikoval příslušná ustanovení předchozího zákona o zaměstnanosti, v nichž navíc nebylo najisto postaveno, zda lze uchazeče o zaměstnání vyřadit z evidence uchazečů o zaměstnání kvůli skutečnosti bránící jeho zařazení nebo vedení v této evidenci ani to, zda tak lze učinit zpětně ke dni, kdy tato skutečnost nastala.

Uvedený judikát tedy nebrání Nejvyššímu správnímu soudu učinit v nyní projednávané věci závěr, že při existenci některé ze skutečností bránících zařazení nebo vedení uchazeče o zaměstnání v evidenci uchazečů o zaměstnání může úřad práce podle § 55 odst. 3 současného zákona o nezaměstnanosti vydat rozhodnutí o povinnosti vrátit podporu v nezaměstnanosti pouze tehdy, když již předtím kvůli této skutečnosti pravomocně rozhodl o vyřazení uchazeče o zaměstnání z evidence uchazečů o zaměstnání za použití ustanovení § 30 odst. 1 písm. a) téhož zákona.

V dané věci však právní předchůdce žalobkyně nebyl z evidence uchazečů o zaměstnání vyřazen, takže za období od 1. 10. 2004 do 31. 1. 2005 mu nemohla být povinnost vrátit podporu v nezaměstnanosti uložena.

Lze tedy uzavřít, že v projednávané věci nebyly splněny zákonné podmínky pro vrácení podpory v nezaměstnanosti za období od 1. 10. 2004 do 31. 1. 2005. Za této situace musí Nejvyšší správní soud konstatovat, že v předcházejícím řízení došlo ve smyslu ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. k nezákonnosti spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem.

Kasační stížnost je tedy důvodná, a proto Nejvyšší správní soud podle § 110 odst. 1 věty první s. ř. s. napadený rozsudek Městského soudu v Praze zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení. V něm bude Městský soud v Praze v souladu s ustanovením § 110 odst. 3 s. ř. s. vázán výše uvedeným právním názorem. V novém rozhodnutí pak podle § 110 odst. 2 věty první s. ř. s. rozhodne i o náhradě nákladů řízení o této kasační stížnosti.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 30. června 2009

JUDr. Jaroslav Vlašín
předseda senátu